

РЕЦЕНЗИЯ

от: проф. д-р Милен Иванов Балтов,

член на научното жури въз основа на Заповед на Ректора на Бургаски свободен университет УМО 55/ 14.11.2017 г. и определен за автор на становище, съгласно решение на Научното жури, взето на първо заседание, проведено на 17.11.2017 г. за защита на докторска дисертация на тема:

„ПОЛИТИКИ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ И ИЗГРАЖДАНЕ НА КАПАЦИТЕТ ЗА ЕФЕКТИВНО СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ”,

с автор: чл.-кор.проф. д.ик.н. д.н. (Национална сигурност) д-р инж. Венелин Кръстев Терзиев,

за придобиване на научната степен „доктор на науките” в област на висшето образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“ по професионално направление 3.4. Социални дейности, докторска програма „Организация и управление на социалните дейности“

Обща оценка и преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд за научната степен «доктор на науките» на чл.-кор.проф. д.ик.н. д.н. (Национална сигурност) д-р инж. Венелин Кръстев Терзиев разглежда една изключително актуална тематика – точните механизми за работа на системата за социално подпомагане. Фокусира се върху идентифициране на причините за успеха и неуспеха на тези начинания, като предимно се концентрират върху структурите в администрацията и звената, които вземат стратегическите решения и правят политиките. Дисертационният труд с обем от 323 с. и се състои от увод, четири глави, заключение, списък на използваните източници и десет приложения. Дисертационният труд съдържа 66 таблици и 85 фигури (без приложенията). Съдържанието на главите се разделя на отделни параграфи. Списъкът на използваната литература се състои от 94 източника на кирилица и латиница. Дисертационният труд е обсъден в разширен състав на Програмен съвет по

Социални дейности в Бургаския свободен университет на 6 ноември 2017 г. (Протокол №5 от 6 ноември 2017г.).

Целта и задачите на дисертацията са коректно изведени и са предпоставка за доказване на правилно поставената теза. Целта е да се изследват теорията и практиките в социалното развитие и да се разработят адаптирани научноприложни модели за повишаване ефективността на социалното подпомагане, насочени към развитие и усъвършенстване на социалната политика, социалните предприятия и подготовката на специалисти по социални дейности чрез продължаващо професионално обучение. Предметът и обектът на изследването са ясно дефинирани, а в методите на теренното изследване преобладават анкетата и фокус групата. Обект на изследване в дисертационния труд са социалните политики и инструменти като основа за развитие и изграждане на капацитет за ефективно социално подпомагане. Тезата в изследването е чрез съвременните научни подходи и концептуални основи на социалните политики в световен мащаб и в страната, и анализ на тенденциите, проблемите и предизвикателствата, свързани със социалното развитие, се налага необходимостта от нов научен подход и научнотеоретични постановки с приложен характер към системата за социално подпомагане, насочени към постигане на синергичен ефект от комплексното развитие на социалната политика (приоритет на държавата), социалната икономика и социалните предприятия и подготовката и професионалната квалификация на специалистите по социални дейности.

Използвани са 127 източника, в преобладащата им част в оригинал, както и множество документи с регулативен и стратегически характер (с електронни адреси на местонахождението), свързани с политиките и данни за състоянието на проблематиката. Това е в помощ на сериозното и обстойно изследване на теоретико-методически аспекти. Тук кандидатът демонстрира аналитичните си умения и богати знания по тематиката.

В теоретичен аспект са изведени концепциите за историческо развитие и съвременни измерения на социалните политики. Анализирани са социалната работа като процес – институционализация, идентификация и интернационализация. Прави се сравнителен анализ на добрите европейски и световни практики в областта на

социалната сигурност и българския опит и се описва структура на системата за социално подпомагане в България.

Авторът развива в отделна част от дисертационния труд социалната икономика и социалните предприятия като модел за ефективно социално подпомагане и социално развитие. Направеният качествен анализ дава възможност впоследствие синтезираните фактори от специализираната научна литература да бъдат изследвани от перспективата на продължаващото професионално обучение в България като инструмент за социално развитие.

За набиране на необходимите данни, са проведени индивидуално интервюта в фактори в правенето на политиките и анкети сред ръководните и изпълнителските кадри в областта. Представени са моделите, които са изградени въз основа на казусите от изследването и факторите, които влияят върху развитието на партньорствата. Дава се отговор на въпроса защо професията социален работник изисква определен профил и какво е необходимо за обезпечаване на системата за социално подпомагане със специалисти. Изследват потребностите от продължаващо професионално обучение на специалистите по социални дейности, предоставящи социални услуги. Оформени са и проблемни области и предпоставки за подобряване на кадровия потенциал на системата за социално подпомагане чрез системите на продължаващо професионално обучение . Приложен е графически, математически и статистически инструментариум.

В заключението на дисертационния труд е направено обобщение на основните изводи, формулираните проблеми и предложените насоки за тяхното решаване. Подчертава се наличието на добри практики, които могат да помогнат, а в самостоятелното изследване е изведено значението на дисертационния труд и приносите с научен и приложен характер по темата за успешно преминаване към модел на система за подготовка и професионална квалификация на специалисти по социални дейности в България, чрез продължаващо професионално обучение.

Оценка на приносите в дисертационния труд

Представената в автореферата справка за приносите реално отразява работата и постигнатите резултати в дисертационния труд. Единадесет са общо посочените

приноси, като пет са с теоретичен и методологичен характер, а шест са свързани с практико-приложни потвърждения на постановки в теорията.

Разработена е динамична перспектива и са изведени нови научнотеоретични постановки, дефиниращи социалното развитие и социалната политика. Направен е сравнителен и критичен анализ на водещите автори, анализ на добрите европейски и световни практики в областта на социалната политика и сигурност, опита и традициите в България, на чийто основи са изведени принципите на социалната политика. Дообогатена и доразвита е теорията за социалната работа като процес, направен е икономически анализ в ретроспективен план на световните тенденции и тези в страната, които налагат необходимостта от развитие на социалната работа, дефинирани са понятията „институализация“, „идентификация“ и „интернационализация на социалната работа“.

Въз основа на емпирично изследване са изведени добри практики за За първи път е разработена иновативна научна теория за разработване на система за измерване на социалната ефективност на социалната работа, включваща критерии за оценка на качеството и количествени показатели, които могат успешно да бъдат приложени в практиката. На основата на задълбочени анализи върху състоянието, предпоставките и възможностите за развитие на социалното предприемачество и социалните предприятия в България са определени стратегическите рамки за тяхната практическа реализация и направленията на подкрепа за усъвършенстване.

Разработен е модел за социална икономика в страната с ключова роля на държавата за популяризиране, насърчаване и подпомагане въвеждането на успешни практики на социални предприятия в борбата със социалното изключване, включително и на основата на доброволчески дейности, развивани в рамките на гражданското общество. Формулирани са препоръки към управленските екипи и модел за подготовка и професионална квалификация на специалисти по социални дейности в България чрез продължаващо професионално обучение, предложени са стъпките за внедряване на модела и са очертани очакваните ползи от неговото прилагане.

Въпроси и препоръки по дисертационния труд

Конкретните въпроси към дисертанта са:

1. През последните години темата за безусловния базов доход излезе от чисто теоретичните постановки и започнаха експерименти с нея както в развити западни държави, така и в държави в преход като Индия. Има ли условия нейния опростен за прилагане и егалитарен за възприемане характер да се окажат аргументи за замяна на съществуващите системи за социално подпомагане, изискващи много администриране и усложнена мрежа от медиатори?
2. С какво може да се обясни фактът, че данните от Фигура 2.2. „Справка по основна икономическа дейност“ (мое пояснение – за броя на социалните предприятия), сочат, че социалните предприятия са почти изцяло в сектора на агробизнеса? Доколко положителна и доколко ограничаваща за успеха на тези предприятия и за заетите в тях е тази тенденция?

Препоръката към кандидата е при практическото изследване да се потърсят данни за това как динамиката при заетостта в социалните предприятия нараства благодарение на възлагането на част от обществените поръчки с преференциални условия за тях и дали водещото при стимулирането им трябва да бъде потенциала на техните предприемачите или решаването на местни проблеми в обностите.

Сериозното ползване на английския език (както посочените източници, така и съществена част от публикациите) и членството на кандидата в международни организации е предпоставка за бъдещи участия в международни проекти и изследвания. Препоръката е да стане водещ на екипи по хоризонталните програми на Европейския съюз като Хоризонт 2020. Той има потенциала и препоръчваме да създаде школа от бъдещи докторанти както в български висши училища, така и в чуждестранни ВУ.

Автореферат и публикации по дисертационния труд

Авторефератът отговаря на изискванията и е издържан в структурно отношение, отразявайки логиката и дълбочината на дисертационния труд.

Представените публикации по темата са 127, с обем от над 1500 с. на български, английски, руски и украински език. Над 20 от тях са индексирани в базите

данни на Сайънс Директ и на ТомсънРойтерс Това дава една изключително голяма сериозност на труда и доказателство за международното признание на автора. Те отразяват ключови моменти в изследването и са свързани с част от приносите.

Авторът е широко цитиран, като намерените позования в базата на Гугъл сколар само за последните 5 години са 1663, от които цитатите свързани с h индекс са 18 за последните 5 години, а тези с i10 индекс са 51. Позоваванията отнесени само към настоящия дисертационен труд са 78.

Заклучение

Дисертационният труд изцяло отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Процедурните правила за условията и реда за придобиване на научни степени в Бургаския свободен университет (по процедура за защита) за присъждане на научната степен „доктор на науките”.

С убеденост давам **положителна оценка на дисертационния труд** на тема „Политики и инструменти за социално развитие и изграждане на капацитет за ефективно социално подпомагане” и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят научната степен «доктор на науките» на **чл.-кор. проф. д.ик.н. д.н. (Национална сигурност) д-р инж. Венелин Кръстев Терзиев.**

13.12.2017 г.

гр. Бургас

Изготвил становището:

/проф. д-р Милен Балтов/